

# DE REFORMATIE

## WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr V. Hepp, Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr K. Fernhout, Vreeland; Prof. Dr F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr H. W. Laman, Assen; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr J. C. Rullmann, Utrecht; J. Strikwerda, Dokkum; Dr J. Thijss, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; E. Visser, Arnhem; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wieselink, Hoofddorp; Mr I. A. de Wilde, 's Gravenhage.

Adres der Redactie:  
Prof. Dr V. HEPP, Van Breestraat 14, Amsterdam.

Drukkers-Uitgevers:  
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goea.  
Tel. No. 58 — Postrekening No. 86000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.  
Voor 't Buitenland f7.50 en voor Ned.-Indië f6.— per jaar.  
Advertentie: 25 ct. p. regel. — Losse nummers f0.15.

Vannuaf is het adres van den Eindredacteur weder:  
VAN BREESTRAAT 14, AMSTERDAM.

INHOUD: Het de Schrift. Gij weet... (1 Joh. 3:5). — Kerkelijk Leven: Voor de Synode. Geestelijke verzorging van onze emigranten. Een vragenlijst inzake de Kerkengemeenschap. — Perschoon: — Kerknieuws.

### UIT DE SCHRIFT.

#### Gij weet...

En gij weet, dat Hij geopenbaard is, opdat Hij onze zonden zou wegnemen; en geene zonde is in Hem. 1 Johannes 3:5.

Men neme dit woord op de plaats waar Johannes het schreef, namelijk in enge aansluiting met wat hij er aan deed voorafgaan.

De apostel heeft de zonde geteekend in haar verfoeilijk karakter van ongerechtigheid, van aanranding der heilige rechten Gods; en hij deed dit om zijnen lezers te doen zien, hoezeer zij de zonde hadden te haten en te vlieden en hoezeer zij zich hadden te reinigen van alle kwaad.

En, nu, — met dat doel — namelijk om ons voor de zonde te waarschuwen — voert de apostel nu ook de betekenis aan van Christus' verschijning in het vleesch, het oogmerk waartoe de Zonde Gods ons verschenen is. „Gij weet, dat Hij geopenbaard is, opdat Hij onze zonden zou wegnemen“.

Daarom bevat dit woord wel rijke Evangelische strekking; het is eene herinnering aan den schat der genade door Christus aangebracht. Doch dat Evangelie en die genadeschat worden hier niet allereerst aangewend tot vertroosting, maar tot waarschuwing, tot ernstige prediking van den plicht der levensheilighing. Het Evangelie wordt hier gebruikt om de gemeente te roepen tot doeding van de zonde.

„Gij weet“... zegt de apostel.

Hij beroept zich dus op de kennis der gemeente aangaande het werk van Christus; hij herinnert haar wat het doel van Zijne komst was. „Gij weet“, dat Hij verschenen is om de zonde weg te nemen. Dat was het oogmerk Zijner vleeschwording en van al Zijn arbeid hier op aarde. Dat was geen bijwerk van Hem, met ondergeschikte bedoeling, maar daar kwam Hij voor. Dat was het doel van Zijne kribbe en Zijn kruis. Zijn leven en Zijn sterven, Zijn graf en Zijn opstanding; — heél Zijne openbaring. En dat wist de gemeente.

„Gij weet“... Zij was er ten volle mede bekend, dat Christus de wegneming der zonde bedoeld had, hare verzoening en verdelging, zoodat die zonde niet meer bestond. Welnu, indien men dat dan weet — hoe schrikkelijk is het dan zich nog met de zonde in te laten. Wie nu nog in de zonde blijft en zich niet van haar afscheidt, wie zich er niet door Christus van laat losmaken, die verdient voor zichzelf het doel van Christus' menschwording en van Zijn offerdood; die treedt zelfs vijandig tegen Hem en Zijn werk op; die houdt vast hetgeen Hij wil wegdoen; die is een vijand van het kruis. En dit klemt temeer, omdat in Christus zelve geen spoor van zonde is te vinden. „Geene zonde is in Hem“. In den persoon van Christus ziet de gemeente haar heilig ideaal.

Hij toont haar in Zijne vlekkelooze reinheid het doel waartoe Hij kwam en Zijn verlossend werk verrichte.

Ziedaar, hoe Johannes het Evangelie aanwendt om de gemeente aan te dringen tot heiligmaking. Eerst heeft hij haar het recht Gods voorgeworpen, en de zonde doen zien in het licht van dat recht. „De zonde is de ongerechtigheid“.

En thans predikt hij der gemeente de genade Gods, en toont hij de zonde in het licht van die genade. „Gij weet, dat Hij geopenbaard is, opdat Hij onze zonden zou wegnemen“. Ja, méér dan prediken doet hij; — herinneren.

„Gij weet“... Dat grípt dieper in.

De apostel brengt niets nieuws, maar hij beroept zich op wat de gemeente zelve weet; hij maakt het getuigenis van haar eigen conscientie wakker, en laat haar aldus zelve oordeelen.

„Gij weet“.

Ook wij weten.

Ook voor ons mag oprijzen het beeld, dat wij allen kennen, doch dat telkens opnieuw voor ons verschijnt, — het beeld van Hem, die Zich gaf in den dood, opdat Hij onze zonden zou wegnemen; en dan mag gevraagd worden, of wij willen vasthouden hetgeen Hij wilde wegnemen.

Er gaat van het Evangelie, van de boodschap der genade Gods in Christus zulk eene ernstige waarschuwing uit tegen de zonde.

De zonde in het midden van de gemeente des Heeren geschiedt niet alleen tegen het recht Gods, maar — veel erger — ze geschiedt tegen de genade Gods. Juist van hen, die „weten“, die bekend zijn met het doel van Christus' komst is de zonde zoo dubbel schuldig. Want zij is dan verzet tegen den arbeid der genade; zij wordt gepleegd tegen de liefde Gods; zij is een slag in het gelaat van Christus, die geopenbaard is om de zonde weg te nemen.

„Gij weet“... welk eene zware verantwoordelijkheid behelst dit woord. De wereld „weet“ het doel van Christus' komst niet, of althans minder helder; zij zondigt tegen het recht Gods, en zal dan ook door dat recht geoordeeld worden. Maar wie in de kerk des Heeren leeft, die „weet“ dat Christus geopenbaard is, opdat Hij onze zonden zou wegnemen; die is bekend met de liefde Gods in Hem verschenen; en diens zonde is zonde tegen de liefde Gods; en die zal ook, zoo hij voor die zonde geene verzoening ontvangt, door die liefde geoordeeld worden. Hoeveel schrikkelijker zal dat zijn! Zal het niet vreeselijk zijn eenmaal uit Jezus' mond te hooren: Gij wist.

„Gij weet“.

Dringt dat woord van den apostel dan in de conscientie der gemeente door; niet alleen opdat er ontwaking kome bij hen, die nog leven naar het goetdunken van hun hart, maar ook opdat Gods volk in levendige vijandschap met de zonde blijve. Zoo zondige gedachten in ons hart opkomen, zoo de verzoeking op ons aanschijft, laat ons dan aanstands bedenken, dat Christus geopenbaard is, opdat Hij onze zonden zou wegnemen; laat die wetenschap heilzame kracht zijn in onze overleggingen. Wij mogen niet vasthouden wat Christus heeft willen wegdoen.

En wanneer dat „weten“ van Christus' werk eene heilige macht gaat vormen, in ons hart en bewustzijn — dan zal het Evangelie van Gods genade niet alleen blijken te zijn tot verzoening en rechtvaardigmaking, maar ook tot heilighing van ons leven tot reiniging van ons zelve gelijk Hij rein is.

U.

v. A.

### KERKELIJK LEVEN.

#### Voor de Synode.

Enkele dagen nadat dit nummer verschijnt, neemt, zoo de Heere wil, de Synode van Groningen een aanvang.

Op den komenden Zondag zal van alle kansels in onze kerken, naar wij vertrouwen, om den zegen des Heeren voor die vergadering worden gesmeekt.

Maar laat ook in de huizen en in de binnenkamers de bede tot den Koning der kerk oprijzen. Laat er vurig gebeden worden!

Deze opwekking is te meer noodig, daar de gebedsdrang voor een buitengewone Synode als die van Assen uiteraard sterker wordt gevoeld dan voor een gewone als die van Groningen.

Bijna alle groote onderwerpen hebben het agendum niet bereikt.

De geestelijke nood schijnt niet meer zoo ernstig.

En dan wordt het meestal gezien, dat het gebed verflaauwt.

Niet alzoo!

In het kleine hebben wij Christus niet minder noodig dan in het groote.

Daarenboven, deze Synode staat niet los van die van Assen.

Het werk, daar begonnen, zal hier moeten worden voortgezet.

En nu is voor het voortzetten vaak meer volharding en getrouwheid vereischt dan voor het eerste aanvatten van een zaak.

Zoo licht denkt men, dat men het bij den eersten slag gewonnen heeft.

Dan treedt de verslapping in.

Men wordt minder waakzaam.

Men meent, dat men er is.

De geschiedenis der kerk is er om te bewijzen, dat kloeke besluiten in het begin later niet onergiek zijn gehandhaafd en dat zoo de dwaling, welke men eerst had veroordeeld, toch ingang vond, ja, dat het laatste vaak erger was dan het eerste.

Eens werden het pelagianisme en semi-pelagianisme uit de kerk gebannen.

Doch het duurde niet lang of vooral het laatste deed weer zijn intrede en went al spoedig algemeen aangehangen.

In ons land werden de dwalingen der Remonstranten door de Gereformeerde Kerken verworpen.

Helaas keerden ook die dwalingen er in terug, maar zij gingen vergezeld van andere, die veel gevaarlijker waren en de kerk geraakte in een toestand, waarbij die uit den Remonstrantschen tijd nog heilig was.

Er werden leerlingen verkondigd, welke de verzoeking deden slaken: waren ze maar Remonstrantsch.

Zelfs de kerkvorm werd geregen in den genootschapsvorm.

Het kost een ongelooflijke geloofsinspanning om een kerk te houden op de hoogte van betrekkelijke zuiverheid, waartoe zij na veel strijd gekomen is.

Indien de Heere onze kerken bij die zuiverheid niet bewaart, tevergeefs arbeiden Synodes daaraan.

Drijve het besef daarvan tot Hem uit!

Zij er bij ons geen vertraging in het gebed.

Behalve dat, is er nog iets, dat overigens niet lange naturen met vrees kan vervullen.

Zal Groningen die heerlijke eenheid openbaren, welke te Assen te aanschouwen viel?

Zal de broederlijke liefde er niet op de proef gesteld worden?

Er is een onderwerp aan de orde gesteld, dat vele hoofden reeds warm heeft gemaakt.

In de pers kwam dit reeds uit.

En die pers schijnt de meningen, welke slechts worden uitgesproken, nog gefiltreerd te hebben.

Het meest greep ons aan, wat Ds van 't Sant in de „Watergraafsmeersche Kerkbode“ schreef over zijn bevindingen op den Theologischen School te Kampen.

Hier is de passage, waarop we doelen:

„Een ding heeft me in Kampen gespeten, n.l. de wijze, waarop buiten de vergaderingen over de kwestie van het promotierecht gesproken werd. Ik weet wel, dat dit den oprechten voorstanders van dat recht niet is aan te rekenen, maar als men opmerkte, hoe in de wandelgangen door onderscheiden, die ik persoonlijk meereendeels, niet kende, met groote animositeit gepleit werd voor toekenning van dat recht aan de school, dan betreurt men het te meer, dat dit vraagstuk thans weer aan de orde is gesteld.“

Het bleek mij, dat bij sommigen heel deze zaak gekoppeld wordt aan de oude kwestie der opleiding.

En daaraan gepaard: wantrouwen jegens de Theol. Faculteit der V. U., omdat die stichting om de bekende redenen in opspraak is. Dit is zeer te bejammeren en ik moet eerlijk zeggen, dat, wat ik buiten de eigenlijke vergaderingen daar hoorde, mij zeer bedroeft heeft; die men-



taliteit had ik werkelijk niet gedacht meer te bestaan."

Nu zullen we niet beweren, dat slechts aan dezen kant wordt gezondigd en aan den anderen niet. Laten we liever gemeenschappelijk de schuld op ons nemen.

En laten wij ons geloovig bejiveren, dat die animositeit, die droeve mentaliteit buiten de gebouwen, waar de Synode vergadert, blijve!

Bedenken wij wel, dat buitenstaanders scherp toezien, hoe deze zaak op de Synode verloopt.

Dit bleek duidelijk uit wat Dr. Van den Brink schreef in „Woord en Geest", doent van der Schuyf in „De Wekker" en Professor Obbink in het „Algemeen Weekblad voor Christendom en Cultuur".

Discussies kunnen natuurlijk niet uitblijven. Mogen zij echter gevoerd worden in kalmte, waardigheid en teederheid.

En niet het minst met het oog hierop roepen wij het allen in onze kerken toe: Bidt om den vrede van Jeruzalem!

#### Geestelijke verzorging van onze emigranten.

Over het belangrijke vraagstuk van de emigratie waren we sinds lang voornemens in ons blad iets te schrijven.

Hoewel de kwestie ook op onze Synode komt, kunnen wij aan ons voornemen thans geen gevolg geven.

Wij hopen dit na de vakantie te doen. Trouwens op onze Synode komt niet het vraagstuk in heel zijn omvang ter sprake.

Doch alleen de geestelijke verzorging van Gereformeerde emigranten naar Canada.

Van aanmoediging tot emigratie naar een bepaald land heeft de kerk zich natuurlijk te onthouden.

Maar feit is, dat nu de kansen voor landverhuizing naar de Vereenigde Staten zeer gering zijn, velen het oog wenden naar Canada als het land hunner toekomst.

Onder hen bevinden zich ook tal van Gereformeerden.

Dat de kerk niet onverschillig mag blijven voor het lot, dat hun daar in een geestelijk vreemde omgeving wacht, behoeft eigenlijk geen bewijs.

Zij heeft zooveel dit in haar vermogen ligt haar geestelijke zorgen ook tot daar uit te breiden.

Zij zou het onmogelijk verantwoord kunnen, indien haar zonen en dochteren voor de Gereformeerde belijdenis verloren gingen.

Blijkt zij echter trouw aan haar roeping, dan kunnen mede door haar arbeid in den vreemde haarden van warm Calvinisme ontstaan, welke het gehele land ten zegen zijn.

Daarom deed de Particuliere Synode van Zuid-Holland (N. G.) goed de zaak op de Generale Synode te brengen.

Zij stelt voor vijf Deputaten te benoemen voor de behartiging van de geestelijke belangen der Gereformeerde Hollandische (waarom niet Nederlandsche?) emigranten in Canada.

De bedoeling is, dat deze Deputaten de volgende Synode van advies dienen over de vraag, wat door onze kerken duurzaam voor de Gereformeerde Nederlanders in Canada kan worden gedaan; in samenwerking met de Christelijke Gereformeerde Kerk in Noord-Amerika inmiddels voor hen doen wat noodig is en inzonderheid den band tusschen hen en onze kerken bewaren; eventueel te zorgen, dat zij voor kerkbouw enz. financieelen steun ontvangen.

De gedachte om in deze samen te werken met de Chr. Ger. Kerk in Noord-Amerika is alleszins toe te juichen.

Deze kerk toch sloeg reeds de hand aan de ploeg.

Voor het eerste jaar zegde zij reeds een bedrag van 700 dollar toe.

Ook werd een comité opgericht ter geestelijke verzorging en maatschappelijke voorlichting aan emigranten uit Nederland.

Voorzitter daarvan is Dr. H. Beets, die ook nu weer bewees een man van energiek initiatief te zijn.

Waar Amerika zoo vooring, mogen onze kerken hier niet achterblijven.

Wij hebben er nog veel meer belang bij dan onze broeders in de Vereenigde Staten.

Op ons rust de eerste plicht.

Onze kerken — daarop kan men rekenen — zullen zich ook in dit opzicht niet ongevoelig toonen.

Het lot van het voorstel Zuid-Holland (N. G.) op de Generale Synode is geenszins onzeker.

#### Een vragenlijst inzake de Krankengemeente.

Dr. Kaajan zendt ons per „Utrechtsche Kerkbode" een vragenlijst inzake de Krankengemeente. Indien de Synode niet zoo dicht op handen ware, zouden wij hem gaarne ter wille zijn en zijn vragen een voor één beantwoorden.

Nu moeten wij ons tot het voornaamste beperken. Trouwens, Dr. Kaajan zal zelf wel toegeven, dat zijn vragen niet alle het hart der kwestie raken en de beantwoording daarvan beslissend is.

Als hij h.v. in vraag 3 zegt: „Professor Bavinck verklaart: „Zoo spoedig schijnt weer een magische opvatting van het Sacrament binnen". Bestaat dit gevaar thans niet meer?" dan kan hierop volmondig „ja" worden geantwoord, zonder dat dit aan de wenschelijkheid van de invoering van de Krankengemeente iets af of toedoet. Immers, die magische opvatting heerscht ook nu hier en daar nopens den kinderdoop en de gewone viering van het Heilig Avondmaal. Dr. Kaajan zal dit in zijn ambtelijk werk ook wel hebben opgemerkt. Maar hij zal op grond daarvan toch geen afschaffing van kinderdoop en Avondmaalsviering bepleiten. Het geldt ook hier: het misbruik heft het gebruik niet op. Dat moet ook omtrent de Krankengemeente verklaard. De prediking vindt hier een taak. Zij heeft zoowel tegen magische opvatting hier als daar te waarschuwen.

Een opmerking als, dat er bij elke Avondmaalsviering een forma van gemeente moet zijn met verwijzing naar artikel 35 van onze Nederlandsche Geloofsbelijdenis, waar staat: „wij ontvangen het Heilig Sacrament in de vergaderingen des volks Gods", snijdt tegenover ons geen hout, daar ook wij dit uitdrukkelijk als eisch stellen en dit punt alzo niet onbesproken lieten.

Ook een vraag als deze: of de Krankengemeente aan de stervenden moet worden bediend, zagen wij reeds onder de oogen. Waar wij hieromtrent reeds onze meening kenbaar maakten, heeft het geen zin dit te herhalen en mogen we volstaan met den raad onze artikelen op deze punten te herlezen.

De belangrijkste vragen zijn voor ons de vijfde en de zesde.

Dr. Kaajan schrijft: „De invoering van de Krankengemeente, zelfs onder zeer beperkende voorwaarden, zal in vele kerken beroering teweeg brengen. Nu schreef Calvijn eens: „Nooit zou ik willen, dat er over deze zaak onrust ontstond. Gij weet, dat er in de kerk van Genève een ander gebruik is. Ik berust daarin, omdat het geen nut zou hebben om te strijden". Calvijn wilde, zooals hij zelf zeide, den vrede dienen. Is het nu wel de tijd om te twisten? G. Laat ons aannemen, dat tegen de Krankengemeente onder zeer beperkende voorwaarden geen schriftuurlijk noch theologisch bewijs is in te brengen, dan blijft toch de vraag klemmen: „Is de invoering der Krankengemeente al de drukte, welke ze te weeg zal brengen, waard?"

Wij stellen hierbij voorop, dat de houding van Calvijn ook de onze is.

Alle drijven is ons ten eenenmale vreemd.

Indien de invoering der Krankengemeente in vele kerken beroering zou brengen, zouden wij de eersten zijn om te adviseeren: ziet er van af.

Maar staat het van te voren vast, dat op heden, 1927, van de invoering van de Krankengemeente veel beroering is te wachten?

Dr. Kaajan levert hiervoor niet het minste bewijs.

Reeds meer dan vier jaar geleden is het denkbeeld van de invoering van de Krankengemeente geopperd.

Onze kerken hebben er niet noemenswaardig op gereageerd.

Het gevaar is niet denkbeeldig, dat Dr. Kaajan door zijn schrijven juist beroering suggereert. Eenige jaren geleden werd door een onzer Synodes voor Gestichten het gebruik van afzonderlijke bekens toegestaan.

Deze beslissing was nog wel zoo ingrijpend.

Toch stuitte zij niet op het minste verzet.

Maar het Gereformeerde volk werd toen ook niet onder suggestie van beroering gebracht.

Als men de methode van Dr. Kaajan volgt, kan er van reformatorischen arbeid in onze kerken niets komen.

Allicht zal ten opzichte van een nieuw gebruik bezwaar worden geopperd.

Behoeft daaruit aanstands strijd voort te komen?

Is het psychologisch juist om dadelijk op twist te zinspelen?

Elke actie van voortgaande reformatie kan op die manier worden lam geslagen.

Wij komen zoo niet alleen boven Calvijn uit, maar we bereiken niet eens de hoogte van Calvijn.

Werkelijk, er is in onze kerken op meer dan één punt een achterstand bij Calvijn.

Dien in te halen moest aller streven zijn.

Laat ons liever beroering trachten te voorkomen door gezonde, schriftuurlijke voorlichting.

Laat ons den kinderen Israëls aanzeggen, dat zij moeten voortvaren.

Dan bewijzen we den kerken groter diensten dan dat we toegeven aan vreesachtigheid.

Vreesachtigheid baart enkel konservatisme.

We durven dit te geruster schrijven, omdat Dr. Kaajan overigens niet bij de categorie der vreesachtigen is in te deelen.

Maar waarom dan wel op dit punt?

Nog eens, iets wat op scheuring lijkt, wanscht niemand over deze zaak.

Doch wel hebben we haar aan de Schrift te toetsen.

En geeft de Schrift het recht om het Avondmaal aan kerken uit te reiken, laten we dit dan voor ons volk niet verzwijgen.

Hoewel Calvijn de invoering van de Krankengemeente niet wilde forceeren, hield hij toch niet op haar te bepleiten.

Laten wij ons daaraan spiegelen.

De tijden zijn sterk veranderd.

Het gevaar van Roomsche superstitie dreigt niet in die mate als toen.

Wat Calvijn niet gelukte, gelukt ons misschien wel.

Indien niet op de e.k. Synode, dan toch later.

Op deugdelijke voorlichting komt het aan.

En ons Gereformeerde volk gaf er meer dan eens blijk van voor overtuiging vatbaar te zijn.

HEEP.

#### PERS-SCHOUW.

##### De kwestie van het promotierecht der Theol. School.

Het worde mij vergeven, dat ik, na de kwestie eenmaal aan de orde gesteld is, nog iets zeg in meer directen zin over het denkbeeld van den uitbouw van de hogeschool der Geref. Kerken tot een volledig instituut tot beoefening der theologische wetenschap, in denzelfden zin, waarin de „Hogeronderwijswet" daarvan het tweeledig karakter aanduidt, als gezegd wordt: „Hooger onderwijs omvat de vorming en voorbereiding tot zelfstandige beoefening der wetenschappen en tot het bekleeden van maatschappelijke betrekkingen, waarvoor een wetenschappelijke opleiding vereischt wordt"; een wetsartikel, waarin de idee der beoefening van wetenschap en van „opleiding" heel gezellig en nuchter gecombineerd wordt, in onderscheiding van wat onder ons wel eens te beluisteren viel.

Hoofdzak in dit geding is, dunkt mij, de vraag, of de kerken, in haar institutioneel bestaan, bevoegdheid hebben tot de instandhouding van zulk een hogeschool. Ik ben het in hoofdzak eens met wat deze dagen van zeer gewaardeerde hand mij geschreven werd, door iemand, die in dit geding anders denkt dan ik tot nu toe liet blijken:

De kwestie is niet, of de kerken, nu de Staat als noodhulp optrad — volgens menschen, niet op ons standpunt staande, op eigen, volgens ons op vreemd terrein — hem dat niet na kunnen apen. Maar: of ze 't doen mogen.

Stelt men het probleem in dezen vorm, dan antwoord ik volmondig: ja. Tenminste, als men buiten bespreking laat de vraag, of hier van nader te spreken valt. De kerken hebben niets en niemand na te apen; ze hebben te leven uit eigen beginsel, en te werken naar eigen program en roepingsbesef. Daargelaten dus de vraag, of de staat, al of niet, grijpt naar wat hem niet toekomt, meen ik te mogen stellen, dat de kerk, indien zij een theologische faculteit in het leven roept en in stand houdt, daarmee iets doet, dat met haar eigenlijke taak in bepaalde tijden wel degelijk in overeenstemming is.

Ik weet het, velen denken er anders over. Dr. v. Es heeft in „Leeuw, Kb." nog pas gewezen op enkele citaten uit Dr. A. Kuypers Encyclopaedie. Hier werd gezegd, dat de wetenschappelijke arbeid nooit kon behooren tot de taak van de kerk als instituut; hij kon, ook voorzover hij zich met de theologie bezig hield, enkel en alleen ter hand genomen worden door de vrij zich uitende en openbare werking van den christelijken geest, wil men: de kerk als organisme. Strikt genomen kon een kerkelijke opleidingsschool dan ook niet aan theologie doen.

Dr. v. Es haalde bij deze passage zelfs den sterken en gezonden geest en de krachtige geloofswerking aan, die in den tijd van Dr. Kuypers zich in deze woorden konden vinden. Maar tegenwoordig was 't blijkbaar wat anders.

Gelukkig komt in „Geref. Kbl. v. Dr. & Ov." een ouderling een ietwat mildere conclusie mogelijk maken voor ieder die veel van Dr. Kuypers houdt en in dezen toch van hem verschilt. We lezen:

Wat een in onze kringen zoo gezaghebbend man als Dr. A. Kuypers schreef toen de School twintig jaar bestaan had, verdient, nu ze bijna 75 levensjaren mag tellen, herlezing! Dr. Kuypers dan schreef: „Dit kleine beginsels gesproken, klon ze allengs tot kracht. Vier docenten en één leeraar onderwijzen op haar kathedra. Het getal harer leerlingen overtreft verre dat der Theol. studenten aan onze eerste Rijksuniversiteit. In tal van steden en dorpen plukken duizenden bij duizenden de vrucht van haar opleiding, onder het gehoor van veelal degelijke predikanten.

„Ziehier wat doortastendheid vermag.

„Een kleine groep, meest onaanzienlijken uit den lande, door het officiële Nederland gesmaad en teruggezot, geheel aan eigen kracht overgelaten, bezwaard met de ongelooflijke kosten van boeten voor onrechtvaardige vervolging, voor kerk- en schoolbouw, voor leeraars en hun weduwen, sticht een eigen school, houdt die twintig jaren in stand en is vol hope voor de toekomst.

„Is het niet te verwachten, dat deze kiem allengs tot een plant zal worden en dat aan de stengels die plant ook vruchten voor de Theologische wetenschap (spatiëring van Dr. K. zelve) buiten haar kring zullen rijpen.

„Tot nu toe waren heur leeraars bij nitnemendheid practisch.

„Opleiding van predikanten was en bleef hoofddoel.

„Zou dit zoo behoeven te blijven?

„Of mag gehoopt, dat de beoefening der Gerefor-

meer  
rijpe  
fellen  
refor  
schag  
len a

Zou  
onder

niet es

Och,  
richtin

vraags  
waarom

Wan

bouw.

Ik  
Wa

havige

a. d

te ma

b. a

nader

Wai

die in

leerde

halve

de han

lezer;

Dat

grade

ken, e

schil

Wit

behaa

lijken

facult

geschi

doctor

Ove

torant

corpu

auctor

zien,

De ke

hoogle

Wai

buiten

leent,

den S

sticht

lijke b

Dit i

met wa

opgeme

1914 is

Zou i

Indien

de zaak

1. al

mogelijk

iets, dat

profes

ben de

geld ko

tijd in l

ook in c

houding

torale

2. als

dit werk

niet toe

onthoud

hun toe

ren ze

onthoud

promotie

binnen

professor

mak; de

de beoel

veel inte

kerken

de wer

Gods wa

beter ver

eigen v

als gen

ken

keurig

geven da

in veelh

de werel

met de

3. Wan

de kwes

der bree

als organ

ik, behoe

consciën

kerken e

ze die to

moest eig

van somm

kunnen d

naar bint

met het

men, was

gelisatie)

1) De eff

2) Krach

3) Het w